

grundloven udformes, og angive, hvordan man ønsker de økonomiske, sociale og politiske forhold skal være, med andre ord: både hvordan samfundet ser ud, og hvordan man ønsker at samfundet skal udvikle sig.

1953-grundloven afspejler, at Danmark var (og er) et kapitalistisk samfund, der ideologisk bygger på den økonomiske liberalisme med visse træk af socialliberalisme og på det politisk liberale demokrati. Men en række paragraffer i grundloven er også levn fra fortiden, idet de bygger videre på tidligere grundlove.

En ny grundlov vil både afspejle de aktuelle økonomiske, sociale og politiske forhold og angive de retninger, efter hvilke vi ønsker at samfundet skal udvikle sig. Samtidig bør en ny grundlov renses for det, som alene er et levn fra fortiden, og som ingen relevans har i dag.

En ny grundlov vil naturligvis også være udtryk for et kompromis. Det gælder ikke mindst, når vi ved, at grundlovsændringer i Danmark ifølge den eksisterende grundlov kræver en vælgertilslutning på mindst 40 pct. af folketingsvælgerne.

Den nuværende grundlov bærer i mange henseender præg af, at mange af paragrafferne fra 1849 har overlevet. I alt optræder ordet »kongen« eller »kongens« 36 gange. I knap halvdelen af tilfældene betyder kongen regeringen. I de andre tilfælde betyder det kongen, men er uden betydning i dag eller udtrykker noget, der i dag ikke burde have grundlovsstatus.

Også detaljeringsgraden forekommer nogle steder påfaldende. Der er f.eks. megen omtale af statsrådet, men ikke af regeringsmøder. Dette er utidssvarende, når man tager i betragtning, hvad statsrådet reelt betyder i forhold til regeringsmøder.

Levn fra fortiden er også bestemmelserne i grundloven om, at straf og understøttelse kan medføre tab af valget.

Det forekommer også utidssvarende, hvad der er medtaget i grundloven, i forhold til, hvad der ikke er medtaget. Det er f.eks. ikke rimeligt i dag at omtale tjenestemændenes vilkår så detaljeret, når f.eks. andre ansattes vilkår ikke omtales.

At kirkens forhold omtales på linje med kommunernes forhold, forekommer heller ikke tidssvarende og rimeligt i forhold til den aktuelle virkelighed. Der er brug for en større præcisering af bestemmelserne for det kommunale selvstyre.

Endelig er det utidssvarende, at grundloven slet ikke nævner de politiske partier. Grundlovens formuleringer om folketingsvalg og Folketingets arbejde er på det punkt formuleret, som om vi fortsat lever i 1800-tallet, inden man kendte noget til politiske partier. Andre landes grundlove er også på det punkt mere

tidssvarende, idet partierne oftest omtales i grundloven.

Men det er naturligvis ikke primært disse utidssvarende bestemmelser, som berettiger til ændringer af grundloven. De væsentligste årsager til behovet for ændringerne er politiske.

Der er først og fremmest behov for, at menneskerettighederne bliver udbygget, både de politiske frihedsrettigheder og de sociale rettigheder. Af forslaget fremgår også, at den eneste pligtbestemmelse i den nuværende grundlov, værnepligten, foreslås afskaffet. Af hensyn til kommende generationer skal naturen og miljøet også sikres mod overgreb. Det kommunale selvstyre skal nærmere bestemmes. Retten til indflydelse for ansatte og brugere skal sikres. Der er brug for præciseringer i forbindelse med Danmarks deltagelse i internationalt samarbejde, specielt EU. Det folkelige engagement og deltagelse i de politiske beslutninger skal forbedres, bl.a. ved flere folkeafstemninger. Magtens tredeling, herunder domstolenes uafhængighed, skal markeres endnu tydeligere. Folketinget og regeringen skal styrkes som henholdsvis lovgivende og udøvende magt. Fundamentale retsprincipper skal fastslås, samtidig med at domstolenes uafhængighed yderligere understreges. Parlamentariske kommissioner, undersøgelseskommissioner og rigsretten skal også inddrages i drøftelserne. Monarkiet skal også formelt helt fritages for politiske funktioner. Færøernes og Grønlands status og selvstyre inden for riget skal understreges. Endelig skal der ske en adskillelse mellem stat og kirke.

Det er i sig selv et argument for en ny grundlov, at vi i høj grad må ty til internationale konventioner, hvis vi skal finde ud af, hvilke menneskerettigheder og retsprincipper vi er beskyttet af. Det bliver i særlig grad udpræget, hvis erklæringen Den Europæiske Unions Charter om Grundlæggende Rettigheder bliver en del af en kommende EU-traktat, som også gælder for Danmark. Det skyldes, at erklæringen både rummer de menneskerettigheder og retsprincipper, som allerede er gældende i henhold til den europæiske menneskerettighedskonvention, og en række andre menneskerettigheder og retsprincipper, der ikke er indeholdt i denne konvention, men er meget relevante i dag. Herefter vil grundloven kun indeholde en meget lille del af vore menneskerettigheder og grundlæggende retsprincipper. Det vil først og fremmest være i EU-charteret, Den Europæiske Unions Charter om Grundlæggende Rettigheder, vi skal finde de menneskerettigheder og retsprincipper, som danskerne er omfattet af, ikke i grundloven.